

Pályázati felhívás a Vallásszabadság Emlékművének megvalósítására

A pályázat célja:

A Tordai Országgyűlés 1568. január 13-án hozott vallásügyi ediktumának, a vallásszabadság törvénye kihirdetésének emléket állító köztéri alkotás elkészítése.

Az emlékmű várható helyszíne

A képzőművészeti alkotás javasolt helyszíne a tordai római katolikus templom (Köztársaság tér 1 szám/Piața Republicii nr. 1,) déli homlokzatának nyugati térfelén található, magas fákkal beültetett, trapéz alakú zöldsövény (helyszínrajz 1. számú melléklet; fotódokumentáció 2. számú melléklet; vallásszabadság törvénye – összefoglaló 3. számú melléklet, támpontok a köztéri alkotás elhelyezésére vonatkozóan 4. számú melléklet).

Az alkotással kapcsolatos szempontok és elvárások

Az alkotás a vallásszabadság eszményét kell megjelenítse (3. számú melléklet) Az emlékművel kapcsolatosan nincsenek formai és tartalmi kikötések, azonban előnyt élveznek a helyszín adottságait figyelembe vevő, nonfiguratív, érvényes kortárs művészeti nyelvezetnek megfelelő alkotások. Az emlékműnek illeszkednie kell az épített és természeti környezethez. Az anyag szabadon választható, de előnyt élveznek a fémből (különös tekintettel a bronzra és az acélra), illetve a kőből (különös tekintettel a homokkőre és márvány) készült alkotások. Az alkotás mérete 2–4 méter lehet.

A pályázattal kapcsolatos további tudnivalók

Az alkotás tervének az elkészítése és kivitelezése céljából a Magyar Unitárius Egyház nyílt pályázatot hirdet.

A pályázaton olyan alkotóművész vehet részt, aki vállalja a pályázati kiírás feltételeit.

A kivitelezésre kerülő pályamű kiválasztása két lépésben történik. A beérkezett pályaművek esetén a legjobb három közül kerül kiválasztásra a kivitelezendő alkotás.

A pályamunkák benyújtásának határideje: 2017. július 31.

(A pályamunkákat személyesen a Magyar Unitárius Egyház székhelyén – Kolozsvár, 1989. december 21. utca 9. szám, vagy postai úton (levelezési cím: 400105 Kolozsvár / Cluj-Napoca, postafiók 24., Románia) lehet benyújtani.

A pályamunkák benyújtásának követelményei (tartalmi követelmények, benyújtandó dokumentumok):

Látványterv: legalább négy (4) nézetből készült rajz, fotó, fotómontázs, kollázs vagy animáció, amelyek közül legalább egy nézeten az alkotás főbb méretei egyértelműen feltüntetésre kerülnek (szoborméret és a műalkotás befoglaló méretei). A terveket A4-es méretben kérjük beküldeni.

Műleírás: a mű anyagának, kivitelezési technikájának pontos leírása, költségbecslés, a 2017. november 15-re kitűzött átadáshoz igazított ütemterv.

Tekintettel arra, hogy a pályázó személye az elbírálás alatt titkosított, a beadott pályamunkán nem szerepelhetnek az alkotó kilétére utaló információk vagy jelek. Az elbírálás alatt a pályamunkák megszámozva fognak szerepelni.

Eredményhirdetés és a nyertes pályamunkák bemutatásának várható időpontja: 2017. augusztus 15.

A nyertes pályaművek esetén benyújtandó további dokumentumok:

Makett: a helyszínre tervezett műalkotás M=1:5 léptékű fehér színű makettje

Költségbecslés: a megvalósítás részletes költségbecslése

Látványterv: 3 különböző nézetből, A3-as méretben, és legalább 4 nézetből készült fotó, amelyek közül egy nézeten az alkotás főbb méretei egyértelműen feltüntetésre kerülnek (szoborméret és a műalkotás befoglaló méretei)

Műleírás: a művek anyagának, technikájának pontos leírása

Elhelyezés: a mellékelt helyszínrajzba beillesztett szobor helyzete A3-as méretben

Részletes ütemterv a megvalósítás függvényében (határidő: 2017. november 15.)

A műalkotás elkészültének végső határideje: 2017. november 15.

Díjazás:

Az első forduló első helyezettje 2000 euró, a második 1000 euró, a harmadik pedig 500 euró pályadíjban részesül. Az első három helyezett pályaműből kerül kiválasztásra a megvalósítandó alkotás.

Elbírálás:

A pályaműveket a Magyar Unitárius Egyház és a Barabás Miklós Céh képviselőiből felállított bizottság bírálja el. A bíráló bizottság döntéséről a Magyar Unitárius Egyház írásban értesíti valamennyi pályázót.

Egyéb feltételek:

A mű megvalósítására kizárólag érvényes és eredményes pályázat esetén kerülhet sor. A kivitelezésre vonatkozóan a Magyar Unitárius Egyház a kiválasztott alkotás szerzőjével szerződést köt, amiben megállapodnak az alkotás megvalósításának a feltételeiről, a mű kivitelezésére csak ezt követően kerülhet sor.

A pályázat kiíró fenntartja magának a pályázat eredménytelenné nyilvánításának a jogát.

A pályázónak nyilatkozni kell arról, hogy a benyújtott pályaművel korábban részt vett-e más pályázaton, illetve részben vagy egészben megvalósult-e a benyújtott pályamunkája.

Egy alkotó akár több erre a célra készített pályaművel is jelentkezhet.

Az elhelyezéshez szükséges engedélyeket Torda Városi Önkormányzata adja ki, az ezzel kapcsolatos kérelmet a Magyar Unitárius Egyház kezdeményezi, illetve a szükséges adminisztratív kéréseket ellátja.

A pályázati kiírás formai és tartalmi feltételeinek nem megfelelő, valamint a határidő után érkezett pályamunkák nem kerülnek elbírálásra.

A pályázattal kapcsolatos további **részletes információk** Bálint Róbert Zoltán előadó-tanácsostól kérhetők a *fohatosagihivatal@unitarius.org* elektronikus postacímen vagy a +40-264-593236 vagy +40-747-087901 telefonszámokon.

Kolozsvár, 2017. június 15.

Magyar Unitárius Egyház megbízásából

Bálint Benczédi Ferenc püspök

2. számú melléklet

FOTODOKUMENTÁCIÓ – HELYSZÍN

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

3. számú melléklet

VALLÁSSZABADSÁG TÖRVÉNYE – ÖSSZEGÖGALÓ

„Urunk őfelsége miképpen ennek előtte való gyűlésibe országával közönséggel az religio dolgáról végezött, azonképpen mostan és ez jelen való gyűlésébe azont erősíti, tudniillik, hogy midőn helyökön a prédikátorok az evangéliumot prédikálják, hirdessék, kiki az ő értelme szerint, és az község ha venni akarja, jó, ha nem pedig senki kényszerítéssel ne kényszerítse az ő lelke azon meg nem nyugodván, de oly prédikátort tarthasson, az kinek tanítása ő néki tetszik. Ezért pedig senki az superintendensök közül, se egyebek az prédikátorokat meg ne bánthassa, ne szidalmaztassék senki az religióért senkitől, az elébbi constitutiók szerént, és nem engedtetik ezt senkinek, hogy senki fogsággal, avagy helyéből való priválással fenyőgessön az tanításáért, mert a hit Istennek ajándéka, ez hallásból lészön, mely hallás Istennek igéje által vagyon.”

A Magyar Unitárius Egyház intézményi fennállását az 1568-as tordai országgyűlés vallásügyi határozatának kihirdetésétől számítja. Ezen esztendőnek januárjában ugyanis az erdélyi rendek a világon egyedülálló, más európai országokat évszázadokkal meghaladó jelentőségű törvényt fogadtak el, amely a közösségek számára biztosította a szabad lelkesválasztáshoz való jogot. 2018-ban, az unitárius felekezet fennállásának, valamint a vallásszabadság törvénye elfogadásának 450-ik évfordulóján, Tordán, szobor felállítása által kíván emlékjelet hagyni a Magyar Unitárius Egyház. Ez az írás az emlékmű elkészítéséhez szükséges eszmei és szakmai támpontokat tartalmazza.

Az 1568-as tordai országgyűlés vallásügyi határozata talán Erdély legnagyobb ajándéka az európai kultúra számára. A törvény eszmei gazdagságának és értékének megértéséhez szükséges néhány gondolatot megfogalmazni a korszak általános jellegzetességeivel, valamint az erdélyi társadalom sajátos arculatával kapcsolatosan.

A korszak meghatározó eszmei áramlata a protestáns reformáció, amelynek kialakulóban levő felekezetei és a római katolikus egyház ádáz küzdelmet vívtak egymással. Az általános európai szokás a cuius regio, eius religio (akié a terület, azé a vallás) elve volt, amely lehetővé tette az uralkodóknak, hogy saját vallási nézeteiket ráerőltessék a fennhatóságuk alatt élőkre, akár a másképp gondolkozók meghurcoltatása, kínzása, kivégeztetése, vagy – enyhébb esetben – a területükről való elűzés eszközeivel. A kisebb-nagyobb vallási háborúk, az „eretneknek” minősített személyek nyilvános kivégzése, bizonyos tanok elítélése visszatérő jelensége volt a kor Európájának. Abban az esetben, ha egy adott területen különböző felekezetű, vagy gondolkodású csoportok éltek, az uralkodók általános megoldása a feszült vallási kérdésre, valamelyik közösség felkarolása, a másiknak pedig az üldözése volt. A mai „vallási pluralizmus” eszméje jószerivel ismeretlen volt az adott korban, s ha elő is fordult az csupán annak tudható be, hogy a felek nem voltak biztosak erőfölényükben, ám folyamatosan azon dolgoztak, hogy külső tényező bevonásával mihamarabb a maguk oldalára billentsék a hatalmi mérleget.

A fiatal, török beleegyezéssel, de viszonylagos függetlenséggel rendelkező Erdélyi Fejedelemség a tárgyalt időszakra szinte teljes mértékben protestánssá vált. A római katolikus egyház csupán a Székelyföld bizonyos régióiban, s egyes főurak udvaraiban maradhatott fenn. A protestantizmusnak viszont megannyi áramlata megtalálható volt a törékeny stabilitású országban. Az erdélyi szászok önálló püspökségbe szerveződve szabályozták a vallási kérdést, tiltva minden olyan nézetet, amely eltért a lutheri reformáció eszméitől. A magyar és székely náció kisebb mértékben a helvét, református elveket, nagyobbbrészt viszont a Dávid Ferenc püspök által is hirdetett unitárius nézeteket vallotta. A döntéshozók belátták, hogy az Európában elterjedt vallási feszültségből kinövő esetleges fegyveres konfliktus katasztrofális

következményekkel járna a két ellenséges nagyhatalom találkozási területén fekvő, amúgy is eléggé instabil helyzetben levő országra. Ilyen körülmények között a kérdés megoldása mindenképp égetően fontos kérdés volt az országgyűlés számára. A helyzet megoldása viszont páratlan a korabeli Európában, ugyanis az erdélyi rendek nem a többségi nézetet erősítették meg, a többiek kárára, hanem elvi, bibliai alapon oldották meg a problémát, törvény által rögzítve a közösség választási jogának a biztosítását.

A döntés belső logikájának – és a határozat tényleges értékének – jobb megértéséhez ajánlott a határozat zárómondatából kiindulni, ugyanis ez hordozza a megoldás alapfeltételezését: „...mert a hit Istennek ajándéka, ez hallásból leszön, mely hallás Istennek ígéje által vagyon.” Ha a határozat szövege nem ezzel az érveléssel zárulna, hanem esetleg a fejedelmi akaratra, vagy az ország biztonságára hivatkozna, akkor el kellene ismerni, hogy valóban egy diplomáciai, politikai határozattal állunk szemben, amelynek célja a béke megőrzése. Ám a Bibliára való hivatkozás a törvény értelmét nem a realpolitikában, hanem a vallásos gondolkozásban rögzíti. A tipikusan protestáns megfogalmazás alapvető meggyőződése, mely egyben a törvény tartalmi kiindulópontja, az, hogy a hit Isten ajándéka (Ef 2,8). A kegyelem útján megfogalmazódó hit – vallja ez a felfogás – nem emberi „találmány”, hanem Isten juttatja el a benne való bizalom lehetőségét az emberhez, mégpedig (újabb erősen protestáns meggyőződés) a Szentírás hallgatása révén. Az istenismeret tehát elsősorban a bibliai tanításon keresztül jut el az emberhez, ennek pedig eszközei a papok, akik a prédikálás révén magyarázzák, értelmezik a szentírásbeli tanítást. Mivel ez a hit nem emberi, hanem isteni eredetű, senkinek sincs joga szembeszegülni a közösség akaratával, amikor olyan prédikátort akar fogadni, akinek a tanítása tetszik. Minden igaz pap ugyanazt a Szentírást magyarázza, ezen értelmezések helyességének a megítélése pedig nem egy külső dogmatikai ellenőrző hatóság, sem a politikumnak nem feladata, hanem egyedül a közösségnek, amely a beszédet be kell fogadja. A közösség az, amely – a tagjaiban ébredő hit révén – visszahat az egyénre, a minél helyesebb, azaz bibliaibb igazság felfogása érdekében. És ebbe a folyamatba sem az erkölcsi rendre figyelő püspök (korabeli szóhasználat, szuperintendens), sem a politikai hatalom (nemesek, vagy fejedelem) bele nem szólhat, mivel ez mind Isten ajándékának a megvalósulását korlátozná, vagy gátolná.

Összegezve a fentieket, elmondható, hogy egy politikai, döntéshozó testület, az ország békéjének érdekében, nem a „józan” politizálás eszköztárához folyamodott, hanem egy tisztán eszmei, teológiai alapra építve fogalmazta meg az osztársadalmi problémára adott válaszát. Ebben pedig ez az országgyűlési határozat egyedi, egyben olyan, amely nem fogalmazódhatott volna meg a radikális szentírásközpontúságot valló Dávid Ferenc és köre nélkül.

Európa többi országában majdnem másfél évszázad kellett elteljen, hogy teljesen más ideológiai alapon megfogalmazódjon az az eszme, amely Erdélyben lehetővé tette több felekezet viszonylagos békés együttélését, a vallásszabadság elve.

4. számú melléklet

TÁMPONTOK A KÖZTÉRI ALKOTÁS ELHELYEZÉSÉRE VONATKOZÓAN

1. A tordai főter markáns hosszanti iránya, esetünkben domináns vizuális tengelye, a katolikus templom déli homlokzatát a tárgy értékes háttérévé alakítja. A lombhullató fák miatt ez a homlokzat csak évszaktól függően van jelen, de amikor jelen van, akkor olyan meghatározó jelleggel bír, melyhez valamilyen formában igazodni kell. Ebben a vonatkozásban nem elhanyagolható a templom oldalsó kijárata és az ehhez vezető járda, amit érdemes lenne beemelni a környezet szükséges átalakítási javaslatába.

A terasz idővel minden bizonnyal eltűnik, de addig is az aszfaltozott járda újra kövezésével jelezni lehet a hely valós értékét, ez az utalás kölcsönösen ráerősítene a tárgy valós gyökereire, és térbeli kapcsolatára.

2. A tárgy minél láthatóbb helyre kerüljön, lehetőleg a telekhatár közvetlen szélére.

Nem a zöldterületen kellene elszigetelve álljon, hanem éppen a köztér részeként, keresve, kihasználva a főter minél több pontjából adódó vizuális kapcsolatot.

A jelen pillanatban a főter egységes térkő burkolata véget ér a helyszínen található szegélyezés mentén, a részlegesen lebontott egykori kerítés vonalán.

Ha ez a burkolat nem érne véget a telekhatáron, hanem folytatódna a templom irányában, akkor ezzel a szobor a látvány szintjén beemelhető volna a köztérbe.

Fordítva is lehetséges ugyanezt a vizuális hatást elérni: az új térkő burkolattal és az újra burkolt templombejárati járdával egységesen megérkezni a közterületre és a szobor közvetlen előterét ezzel határolni, gyakorlatilag újra burkolni a köztérből egy minimális felületet.

Bármilyen megoldás is születne, ahhoz a szobor talapzatának szervesen illeszkednie kell, a szerző közreműködésével erre részletes városrendezési tervet kell készíteni (PUD).